

TA'LIMDAGI ZAMONAVIY INNOVATSIYALAR

G'aniyeva Barchinoy To'lqinjon qizi*Farg'ona Texnika Universiteti 1-sonli akademik litseyi ingliz tili fani o'qituvchisi*

Annotatsiya: Mazkur maqolada rivojlanib borayotgan zamonaviy ta'lim sohasida yangidan yangi yondashilgan metodlar orqali yuqori natijalarga erishish va bilimni mustahkamlash borasida so'z boradi.

Kalit so'zlar: Innovatsion, didaktika, DTC, metodika, klaster, illustratsiya, demonstratsiya.

KIRISH

Bilamizki hozirgi raqamli asrda o'qituvchilar orasida ma'lumotlarni o'quvchilarga samarali tarzda yetkazib berish maqsadida turli usullardan foydalanib kelinadi. Shu bilan birga ta'lim metodlarini to'g'ri tanlash pedagogikada sifat va samaradorlik omili hisoblanadi. Ta'lim metodlari deyilganda, o'rganilayotgan materialni egallashga qaratilgan turli didaktik vazifalarni hal etish bo'yicha o'qituvchining o'rgatuvchi ishi va o'quvchilar o'quv bilish faoliyatini tashkil etish yo'llari tushuniladi. Shu o'rinda Adolf distervergning so'zlariga e'tibor berib o'tsak "Yaxshi o'qituvchi-bolalarga haqiqatni so'zlab beradi, buyuk o'qituvchi esa o'sha haqiqatga olib boruvchi yo'lni ko'rsatadi". Buning negizida esa pedagoglarning qanday usullardan va metodlardan foydalana olishi yotadi.

Metodika-bu xususiy didaktika ya'ni biror bir fanni o'qitish nazariyasi bo'lib, o'zaro ta'sir etishning turli shakllarini o'rganish asosida biror fanni o'qitish va o'rganish yo'llarini o'quv fani metodikasi ishlab chiqadi. Bu tizimlar DTC o'quv dasturi va darsliklarda ochib beriluvchi ta'lim mazmunida o'z aksini topadi hamda ta'lim metodlar, shakllari va vositalari orqali amalga oshadi. O'quv fani metodikasi didaktika bilan mustahkam bog'langan.

An'anaviy ta'lim metodlari:

Og'zaki-hikoya, suhbat, tushuntirish, ma'ruza munozara;

Ko'rgazmali-illustratsiya, demonstratsiya.

Quyidagi yondashuvlar orqali o'quvchi o'rganilayotganlarini o'zlashtirishga da'vat qilinadi. Bular,

-erkin yozish;

-klaster;

-aqliy hujum;

-B-B-B (bilamiz, bilishni hohlaymiz, bildik) chizmasi;

-chalkashtirilgan mantiqiy zanjirlar ketma-ketligi;

-semantik xususiyatlar tahlili.

Yuqoridagilarga qo'shimcha tarzda, dars davomida ko'proq foyda samara keltiruvchi metodlar bilan tanishib chiqamiz.

"SUGGESTOPEDIA" - Aqshda bu nom bilan keng tarqalgan metod ko'plab tanqid ostida bo'lgan, ammo uning natijalari hayratlanarlidir. Bu bilan dars harakatda o'tkaziladi, shuningdek materialni qabul qilishni yengillashtirish maqsadida musiqiy ta'sir ko'rsatiladi, doimiy ravishda multimedia vositalaridan foydalaniladi. "SOCRATIC SEMINAR" - ushbu metod faylasuf Suqrotning behisob savollar berishi yordamida ta'lim berish usuliga asoslangan. O'qituvchi ketma ket savollar berishi natijasida talabalarning mavzuni tushunganliklarini bilib oladi.

"PHILOSOPHICAL CHAIR" - metodi debatga o'xshaydi. O'quvchilarga asosiy mavzu va savollar beriladi. Ular bildirilgan fikrga qo'shilishlari, norozi bo'lishlari, yoki betaraf qolishlari mumkin. Bu metod jonli munozara tashkil etishga hissa qo'shadi.

Ta'lim sohasidagi innovatsion texnologiyalar doimiy ravishda rivojlanib, ularning turlari kengayib bormoqda. Quyidagi asosiy texnologiyalar guruhlarini ajratish mumkin:

1. Fan ta'limi sohasida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari yoki AKT. Ushbu texnologiyalardan foydalanish axborot jamiyatining rivojlanishi va hayotning barcha sohalarida axborot vositalarini faol joriy etish bilan bog'liq. Bunday texnologiyalar talabalar ongini axborotlashtirishga qaratilgan. Ta'lim dasturlari informatika, axborot jarayonlari va AKTni o'rganishga qaratilgan yangi fanlarni o'z ichiga oladi. Professor-o'qituvchilar va talabalarning axborot madaniyatini oshirishga yordam berish uchun o'quv jarayoni ham faol ravishda axborotlashtirilmoqda;

2. Shaxsga yo'naltirilgan texnologiyalar. Ushbu texnologiyalar shaxsni ta'lim va tarbiyada ustuvor o'ringa qo'yishga qaratilgan. Butun ta'lim jarayoni shaxsning o'ziga xosligi va rivojlanish xususiyatlarini hisobga olgan holda shaxsni rivojlantirishga qaratilgan.

3. O'quv jarayonini axborot-tahliliy ta'minlash. Ushbu guruh texnologiyalaridan foydalanish har bir o'quvchi, sinf, parallel, ta'lim muassasasining rivojlanishini o'rganishga, ularni adekvat baholashga qaratilgan;

4. Intellektual rivojlanish monitoringi. Texnologiyalar grafiklardan foydalanishga, test tizimiga, individual o'quvchilarning rivojlanish dinamikasini va umuman ta'lim sifatini kuzatish imkonini beruvchi yangi baholash usullariga asoslangan;

5. Ta'lim texnologiyalari. O'quv jarayonini ta'limdan ajratib bo'lmaydi. Shuning uchun shaxsni, uning asosiy fazilatlarini rivojlantirishning yangi usullari joriy etilmoqda;

6. Didaktik texnologiyalar. Ular ta'lim muassasasi rivojlanishining asosiy omili hisoblanadi. Bunday texnologiyalar an'anaviy va innovatsion texnologiyalardan foydalanishni o'z ichiga olgan texnika va vositalar majmuasiga asoslanadi: o'quv adabiyotlari bilan mustaqil ishlash, audiovizual, multimedia vositalaridan foydalanish, tabaqalashtirilgan o'qitish usullari.

Ilmiy bilimlarni innovatsiyaga aylantirish jarayoni, uni hodisalarning ketma-ket zanjiri sifatida ifodalash mumkin, bu jarayon davomida innovatsiya g'oyadan ma'lum mahsulot, texnologiya yoki xizmatga qadar etuklanadi va amaliy foydalanishda tarqaladi.[2]

Farg'ona davlat texnika universiteti qoshidagi 1-sonli akademik litsey bugungi kunda respublika miqyosida o'quvchilarining oliy ta'lim muassasalariga kirish ko'rsatkichi bo'yicha eng yuqori natijalarni ko'rsatmoqda. Pedagoglar dars jarayonida zamonaviy innovatsion usullarni samarali qo'llashlari natijasida litsey bitiruvchilari 100 foizlik ko'rsatkich bilan respublikadagi eng yetakchi uchta litsey qatoridan joy oldi. Bu yutuq ta'lim sifati va o'qituvchilar mehnatining amaliy samarasini yaqqol tasdiqlaydi.

Buning yaqqol dalili sifatida bugungi kunda bizning akademik litsey o'quvchilari respublika miqyosida o'qishga kirish ko'rsatkichi bo'yicha to'p 3 talikka kirgan.

O'qituvchi innovatsion texnologiyalarga asoslanib darsni tashkil etar ekan, turli texnik vositalardan ham (kompyuter, proyektor, elektron doska va hokazo) foydalanishi mumkin. O'qituvchining faoliyatida innovatsiyalar qanchalik ko'p bo'lsa, mazmun shunchalik oshadi. Ta'limda innovatsion texnologiyalar va interfaol metodlar haqidagi tasavvurlar barqaror va mukammal shaklga ega emasligini ham e'tirof etish kerak. Har bir o'qituvchi ta'limga individual tarzda yangilik kiritishi mumkin. Innovatsion texnologiyalar o'qituvchi o'z faoliyatidan qoniqmaslikdan kelib chiqadi.

Ta'lim sifati - davlat ta'limining ijtimoiy tizimi, jarayoni va natijada shaxs, jamiyat va jamiyatning manfaatlari va manfaatlariga mos keladigan ehtiyojlarini qondirish imkoniyatini ta'minlaydigan ta'lim xizmatlarining iste'mol xususiyatlari to'plamidir.[3]

Innovatsion texnologiyalardan dars jarayonida foydalanishning o'ziga xosligi shundaki, ular o'qituvchi va o'quvchilarning birgalikdagi faoliyati orqali amalga oshiriladi. O'qitish jarayoni o'qituvchi hamda o'quvchilar faoliyatini o'z ichiga oladi. O'qituvchining faoliyati o'quv materialini bayon qilish, o'quvchilarning fanga bo'lgan qiziqishini orttirish, fikrini teranlashtirish va e'tiqodini shakllantirish, o'quvchilarning mustaqil mashg'ulotlariga rahbarlik qilish, ularning bilim, ko'nikma va malakalarini tekshirish hamda baholashdan iborat. O'z ishiga ixlos bilan qaragan o'qituvchida chinakkam ehtiros bo'ladi.

XULOSA

Xulosa o'rnida aytganda, ta'lim sifatini nazorat qilish maqsadida to'g'ri metodlardan foydalana olish ularga samarali yondashish maqsadga muvofiq bo'ladi. Shuningdek ko'rib chiqilgan metodlarni ham osonlashtirish va foydali bo'lishi uchun axborot vositalari hamda xona jihozlari ham katta hissa qo'shadi. Bundan tashqari, Chet til o'rganish ko'p qirrali ta'limot bo'lib, bu jarayonda inson murakkab psixologik o'zgarishlarni boshdan kechiradi.

Jumladan ona tili bilan chet tilini taqqoslash jarayoni yuzaga keladi. Bu jarayonda o'rgatishning turli metod va texnologiyalaridan foydalaniladi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar yordamida chet til bilan ona tilini taqqoslab o'rgatish samarali natija beradi. Chet til o'rgatish uning metodikasiga oid bilimlarga ega bo'lishni taqozo etadi. Metodika va texnologiyalar chet til o'rganish jarayonida muhim ahamiyat kasb etadi. Darsni tashkil qilishda metodika fanining turli usullari mavjud. Chet til o'qitish metodikasida keng qo'llaniladigan metodlar: kommunikativ didaktika metodi, madaniyatlararo muloqotni tashkil qilish metodi va mashqni tashkil qilish metodi hisoblanadi. Uchala metod bir biri bilan chambarchas bog'liq va bir-birini to'ldiradi.

Metodika fani didaktika fani bilan bog'liq bo'lganligi sababli, chet til o'rganish mobaynida kommunikativlikka asoslaniladi va kommunikativ didaktika metodi yuzaga keladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O.Musurmonova. Umumiy pedagogika bakalavriat 2-kurs talabalari uchun qo'llanma (180,188,190-betlar). Toshkent, 2020.
2. Integration of pragmalinguistics functional translation studies and language teaching process.
3. INTERFAOL METODLARNI QO'LLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI. www.manzura90.zn/uzinterfaol-metodlari
4. 4.VOLUME 2 | ISSUE 4 | 2021 ISSN: 2181-1385 Scientific Journal Impact Factor (SJIF) 2021: 5.723
5. Ахназарова, Д. Э. (2023). ПЕДАГОГИЧЕСКО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ СТУДЕНТОВ. *Universum: психология и образование*, (9 (111)), 23-24.
6. Akhnazarova D. THEORETICAL ANALYSIS OF THE PROBLEM OF CREATIVITY IN PSYCHOLOGY //Science and innovation. – 2023. – Т. 2. – №. B5. – С. 343-346.
7. Ахназарова Д. Э. TALABALARDA IJODKORLIK QOBILIYAT XUSUSIYATLARINI NAMOYON BO'LISHINING O'ZIGA XOS PSIXOLOGIK

JIHATLARI: Axnazarova Diyora Erkin qizi Guliston Davlat Universiteti stajor-tadqiqotchisi // Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал. – 2023. – №. 8. – С. 96-99.